

ญี่ปุ่นกับการเยือนของพระสันตะปาปาฟรานซิส
การเยือนญี่ปุ่นของพระสันตะปาปาที่กำลังจะมาถึงในบริบทเอเชีย
(มองการเยือนผ่านความคิดที่สำคัญสองประการ)
โดย ท่านทูต อุเอโน กากูมิ / นักคิดทันสมัย

กากูมิ อุเอโน เป็นอดีตเอกอัครราชทูตของประเทศญี่ปุ่นประจำสันตะสำนัก

วันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 2019

เมื่อไม่นานมานี้มีรายงานว่าสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสจะเสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นในเดือนพฤศจิกายนปีนี้ นับได้เป็นเวลา 38 ปีมาแล้ว ตั้งแต่การเยือนของพระสันตะปาปายอห์น ปอลที่ 2 ครั้งสุดท้าย หากเราจะมองเจตนาการเยือนของสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสครั้งนี้ มีความคิดสองประการที่น่าจะเป็นประโยชน์ - 1) การเป็นมโนธรรมของสังคมโลก และ 2) การที่พระองค์เป็นพระสันตะปาปาผู้สนใจเอเชีย ความคิดสองประการนี้จะช่วยชี้ให้เห็นภูมิหลังและความหมายแห่งการเยือนของพระองค์

ประการแรก ข้าพเจ้าปรารถนาจะถามว่าเหตุใดจึงไม่มีพระสันตะปาปาพระองค์ใดเสด็จเยือนญี่ปุ่นเป็นเวลานานถึง 38 ปี คำตอบนั้นง่ายมาก เพราะว่าวาติกันให้ความสำคัญกับประเทศญี่ปุ่นน้อยมาก เนื่องจากอัตราส่วนประชากรคาทอลิกที่นั่นมีน้อยกว่า 1/200 ฉะนั้นเหตุใดพระสันตะปาปาผู้เป็นประมุขสูงสุดของคาทอลิกทั่วโลกจะต้องไปเยือนประเทศญี่ปุ่นซึ่งไม่ใช่ประเทศคาทอลิก? นั่นเป็นเพราะว่าพระ

สันตะปาปาฟรานซิสนอกจากจะเป็นผู้นำศาสนาแล้วยังเป็น นักการทูตที่ยอดเยี่ยม ซึ่งมอบศาสน์และการเตือนใจอย่างไม่หยุดหย่อนต่อสังคมโลกเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในโลกไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความยากจน รายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน การอพยพย้ายถิ่น/ผู้ลี้ภัย การแก้ปัญหาความขัดแย้งซึ่งทำให้พระองค์กลายเป็น มโนธรรมของสังคมโลก เช่นเดียวกันกับการที่เป็นธรรมทูตแห่งสันติภาพ

ให้เราลองย้อนหลังกลับไปดูสิ่งที่สมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสทรงตรัสเมื่อไม่นานมานี้ในฐานะที่ทรงเป็น มโนธรรมให้แก่ชาวโลก ซึ่งคงจะทำให้เราเห็นอะไรบางอย่างเกี่ยวกับศาสน์ที่พระองค์จะนำไปมอบในช่วงที่เสด็จเยือนญี่ปุ่น

- ปัญหาความยากจนและรายได้ไม่เท่าเทียมกันเป็นความห่วงใยสำคัญที่สุดของพระองค์ พระสันตะปาปาฟรานซิสผู้มาจากอเมริกาใต้พระองค์นี้ซึ่งจะอุทธรณ์เสมอว่า พระศาสนจักรควรอยู่ข้างคนยากจนพร้อมกับตั้งเข็มทิศลงสู่ทิศใต้ ส่วนทางเหนือนั้น ประชากรดำเนินชีวิตผูกติดอยู่กับวัตถุ และความไม่เท่าเทียมด้านเศรษฐกิจระหว่างภาคเหนือกับภาคใต้นั้นห่างกันมาก พระองค์ทรงย้ำเตือนว่าประเทศที่ร่ำรวยควรที่จะบันยะบันยังวัฒนธรรมแห่งความโลภ ความฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ และบริโภคนิยมจนเกินควรแล้วหันกลับมาดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายพร้อมกับให้ความช่วยเหลือคนยากจน คนอ่อนแอและผู้ลี้ภัย
- นอกนั้นพระองค์ยังย้ำความน่ากลัวของการใช้ความรุนแรงที่ไม่อาจควบคุมได้ในสงครามกลางเมืองอย่างเช่นประเทศซีเรียและประเทศเยเมน แล้วพระองค์ยังทรงเรียกร้องให้มีการยุติเลิกใช้อาวุธนิวเคลียร์และการค้าอาวุธในโลก ข้าพเจ้าคิดว่าสำหรับการเลิกใช้อาวุธนิวเคลียร์นั้นพระองค์คงจะส่งศาสน์ที่ตั้งมากจากเมืองฮีโรชิมาและเมืองนางะซากิ
- สมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสซึ่งกังวลมากเกี่ยวกับการเสื่อมโทรมของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์ทั่วโลก ทรงเรียกร้องขอให้ประเทศทางเหนือมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่โดยการเปลี่ยนนิสัยบริโภคนิยมที่เกินเหตุและการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ

● ในคำปราศรัยวันขึ้นปีใหม่เกี่ยวกับเหตุการณ์ในโลกเมื่อเดือนมกราคมที่ผ่านมาต่อบรรดาทูตานุทูตประจำสันตะสำนัก พระองค์ทรงตำหนิผู้นำการเมืองที่กำลังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อย่างรุนแรงที่ไม่สนใจใยดีต่อมติขององค์กรสากลเช่น แง่การสหประชาชาติซึ่งให้ความสำคัญกับบทบาทของการทูตระหว่างประเทศ

โดยทั่วไปแล้วศาสนของพระองค์ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นดูจะเป็นที่ยอมรับกันได้สำหรับประชากรชาวญี่ปุ่น แม้บางอย่างดูจะรุนแรงไปหน่อยสำหรับพวกเขา อย่างไรก็ตามเนื่องจากผู้นำสากลหลายคนให้ความเคารพต่อพระสันตะปาปาในฐานะที่ทรงเป็น *มโนธรรมของสังคมโลก* ศาสนที่พระองค์มอบให้จากประเทศญี่ปุ่นกับโลกคงจะถูกมองว่าเป็นหัวใจแห่งการเสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นของพระองค์

การเยือนของพระสันตะปาปายังคงถูกมองด้วยว่าเป็น *ความสัมพันธ์ระหว่างวาติกันและทวีปเอเชีย*

ในเอเชียซึ่งศาสนาดั้งเดิมเช่น ศาสนาพุทธ ฮินดู และอิสลามเป็นศาสนาส่วนใหญ่ที่ผู้คนนับถือคริสต์คาทอลิกมีจำนวนน้อยมาก สำหรับปัญหานี้วาติกันซึ่งเป็นศูนย์กลางศาสนาในยุโรปให้ความสนใจน้อยมาก ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างวาติกันและภาคพื้นเอเชียจึงไม่ค่อยคึกคักมากนัก นี่คือเหตุผลที่พระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 16 ซึ่งเป็นนักอนุรักษ์นิยมที่ค่อนข้างสุดโต่ง ไม่เคยเยือนประเทศใดเลยในภาคพื้นเอเชียช่วงสมณสมัยของพระองค์นานถึง 8 ปี นี่เป็นเวลาเริ่มจะมีการเปลี่ยนแล้ว เนื่องจากสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสเรียกร้องพระศาสนจักรให้เปลี่ยนเข็มทิศจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ (นั่นคือ อเมริกากลาง อเมริกาใต้ แอฟริกา และเอเชีย) ตั้งแต่เริ่มสมณสมัยของพระองค์ 6 ปีที่แล้ว

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาพระสันตะปาปาฟรานซิสก็ให้ความสนใจกับทวีปเอเชียเป็นพิเศษโดยการส่งเสริมแต่งตั้งสมณะผู้ใหญ่ หรือในการเยือนต่างประเทศของพระองค์ และในที่สุดเมื่อเดือนกันยายนปีที่แล้ววาติกันก็ยังสามารถบรรลุข้อตกลงกับรัฐบาลจีนในกระบวนการแต่งตั้งบิชอป ผู้นำของพระศาสนจักรในประเทศจีนซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยากมากในการจัดการแก้ไข เท่ากับเป็นการปูทางสู่การเสวนาระหว่างสถาบันสองฝ่าย สมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสทรงใช้ความพยายามอย่างไม่หยุดหย่อนในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาเพื่อย่นระยะความห่างระหว่างวาติกันกับเอเชีย เราควรทราบเรื่องเหล่านี้ไว้เป็นภูมิหลังสำหรับการเยือนของพระสันตะปาปาฟรานซิสและการเยือนประเทศญี่ปุ่นของพระองค์จะเป็นไปในบริบทนี้

นี่เป็นเรื่องแปลกมากที่ประธานาธิบดี ฉี จิ้นผิง ยอมรับอำนาจของพระสันตะปาปาเหนือพระศาสนจักรคาทอลิกในประเทศจีนแม้ท่านประธานาธิบดีจะพยายามต่อต้าน ความเป็นจีนของศาสนาในประเทศของตน การออมชอมที่กล้าหาญหาญนี้อาจถือได้ว่าเป็นผลของการตัดสินใจสูงมากทางการเมืองของประธานาธิบดีฉีเพื่อให้ความสำคัญกับตำแหน่งพระสันตะปาปาซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของตะวันตกเพื่อปูทางสู่ความละมุนละไมการทูตที่ก้าวร้าวของวอชิงตัน เพราะฉะนั้นจึงไม่ถูกต้องที่จะตำหนิว่าติดกันซึ่งบรรพชิตคาทอลิกบางคนทำเช่นนั้นโดยกล่าวว่าคิดไม่ถึงจริงๆที่จะเป็นการยอมฝ่ายเดียวให้กับรัฐบาลจีน อย่างไรก็ตามความกังวลของพวกเขาเกี่ยวกับรัฐบาลคอมมิวนิสต์พอจะเข้าใจได้ในขณะที่รัฐบาลของประธานาธิบดีฉี จิ้นผิง ควบคุมศาสนาในจีนเข้มงวดยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องพูดถึงการกดขี่ชาวอิสลามที่จังหวัดซินเจียง ดังนั้นจึงมีความสำคัญยิ่งที่จะต้องคอยระมัดระวังกรุงปักกิ่ง เราต้องคอยเฝ้าดูว่าเขาจะปฏิบัติตามข้อตกลงตามสัญญาหรือไม่

พระสันตะปาปาเยซูอิตดูเหมือนจะมีดีเอ็นเอจาก เซเวียร์ และ มัตเตโอ ริชชี บาทหลวงเยซูอิตซึ่ง อาสาเป็นธรรมทูตทำงานในเอเชียเมื่อ 5 ศตวรรษที่แล้ว ในมิตินี้พระองค์อาจมีความรู้สึกพิเศษที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศจีน ความคิดนี้อาจผุดขึ้นมาในสมองของพระองค์อีกครั้งหนึ่ง ณ เวลานี้ เช่นเดียวกัน สมัยที่พระสันตะปาปายังเป็นบาทหลวงหนุ่ม มีความสนใจที่จะเดินทางไปยังประเทศญี่ปุ่นเพื่อทำงานธรรมทูตแต่ช่วงนั้นท่านถูกปฏิเสธเพราะสุขภาพไม่ดี พระองค์อาจยังเก็บความรู้สึกเล็กๆที่มีกับประเทศญี่ปุ่นไว้ซึ่งอาจเป็นตัวกระตุ้นให้พระองค์ต้องการเสด็จเยือนญี่ปุ่น

สรุปแล้วคือคงจะน่าตื่นเต้นที่คอยเฝ้าดูสาส์นที่พระสันตะปาปาจะทรงมอบให้จากประเทศญี่ปุ่นในการเสด็จเยือน

(อูเอโน่ กาเกฟูมิ เป็นอดีตเอกอัครราชทูตของประเทศญี่ปุ่นประจำสันตะสำนัก กรุงวาติกัน)

วิษณุ ธีบุญอนันต์ - ได้รับเกียรติจากท่านทูต ที่ได้ส่งบทความนี้มาให้โดยตรง เพื่อการแบ่งปันและไตร่ตรอง)